

جلد اول

منتخب التواریخ

تصنیف

عبد القادر بن ملوک شاہ بدائونی

یتصحیح

مولوی احمد علی صاحب

بہتمام

کبیر الدین احمد

در کالج پریس طبع شد

کلکتہ سنہ ۱۸۶۸ ع

فهرست جزو اول منتخب التواریخ بدائونی

ص ۸

- طایفه اول عربویه ۸
- سلطان ناصر الدین سبکتگین .. .. . ایضا
- یمین الدوله سلطان محمود بن ناصر الدین غزنوی .. ۹
- سلطان محمد بن سلطان محمود غزنوی ۲۰
- شهاب الدوله سلطان مسعود بن محمود .. .. ایضا
- قصیده ضیای فارسی در مدح بیغو - یکی بردیف گریستن
- و یکی بردیف خندیدن ۲۴
- منوچهری ۳۰
- سلطان مسعود بن مسعود بن محمود .. .. ایضا
- سلطان مسعود بن مسعود بن محمود ۳۳
- سلطان علی بن مسعود بن محمود .. .. ایضا
- سلطان عبد الرشید بن محمود ۳۴
- سلطان فرخ زک بن مسعود بن محمود .. .. ایضا
- سید السلاطین ابراهیم بن محمود ۳۵

صفحہ

۳۶	.. .. .	مسعود سعد سلمان
۳۷	.. .. .	ابوالفرج رونی
۳۸	.. .. .	علاء الدین مسعود بن ابراہیم بن سلطان مسعود
ایضا	.. .. .	سلطان شیرزاد بن مسعود بن ابراہیم
ایضا	.. .. .	سلطان ارسلانشاہ بن مسعود بن ابراہیم
۳۹	.. .. .	سلطان بہرامشاہ بن مسعود بن ابراہیم
ایضا	.. .. .	ذکر حکیم سنائی رح
ایضا	.. .. .	سید حسن غزنوی
۴۰	.. .. .	مکتوب حکیم سنائی رح
۴۳	.. .. .	خسرو شاہ بن بہرام شاہ
۴۵	.. .. .	خسرو ملک بن خسرو شاہ
۴۶	.. .. .	طبقات دوم غوریہ
ایضا	.. .. .	سلطان معز الدین محمد ابن سام غوری
۵۱	.. .. .	وفات سلطان غیاث الدین غوری
۵۳	.. .. .	امام فخر الدین رازی
۵۴	.. .. .	فازکی سراغہ
ایضا	.. .. .	قاضی حمید بلخی
ایضا	.. .. .	سلطان قطب الدین ایبک
۶۱	.. .. .	سلطان آراشاہ بن قطب الدین ایبک
۶۲	.. .. .	سلطان شمس الدین ایلتمش الخطاب بہ یمین امیر المومنین
۶۵	.. .. .	ناصری شاعر

صفحه

۶۵	.. .. .	امیر روحانی شاعر .. .. .
۶۸	.. .. .	حکایت غریب .. .. .
۶۹	.. .. .	سلطان رکن فیروز شاه بن شمس الدین .. .. .
۷۰	.. .. .	استاذ الشعرا شهاب مهمرگ بدارنی و قصائد او .. .. .
۷۵	.. .. .	قصیده او بالتزام لفظ - صوی - مور .. .. .
۸۰	.. .. .	قصیده او بالتزام چهار چیز - کرگ و گرگ و فیل و شیر .. .. .
۸۳	.. .. .	سلطان رضیه بنت سلطان شمس الدین .. .. .
۸۵	.. .. .	سلطان معز الدین بهرامشاه بن شمس الدین .. .. .
۸۷	.. .. .	سلطان علاء الدین مسعود شاه بن رکن الدین فیروز شاه .. .. .
۸۹	.. .. .	سلطان ناصر الدین محمود بن شمس الدین ایلتمش .. .. .
۹۳	.. .. .	وفات مخدوم گنج شکر رح .. .. .
ایضا	.. .. .	وفات شیخ بهاء الدین زکریای ملتانى رح .. .. .
۹۴	.. .. .	شمس الدین دبیر .. .. .
ایضا	.. .. .	قصیده خسرو رح .. .. .
۹۶	.. .. .	قصیده عمید لویکی بردیف ناخن .. .. .
۹۹	.. .. .	وله فی الحمد .. .. .
۱۰۱	.. .. .	وله فی النعت .. .. .
۱۰۵	.. .. .	ایضا فی التوحید .. .. .
۱۰۹	.. .. .	ایضا در مدح بردیف بند .. .. .
۱۱۳	.. .. .	ایضا بردیف کشتی .. .. .
۱۱۶	.. .. .	ایضا بردیف آهو .. .. .

صفحه

۱۱۹	.. .. .	ایضا بردیف روزه
۱۲۳	.. .. .	ایضا بردیف کرده ام
۱۲۷	.. .. .	سلطان غیاث الدین بلبن خور
		مرثیه. میر حسن رح در واقعه سلطان محمد بن سلطان غیاث الدین
۱۳۱	.. .. .	بلبن خور
		گرفتاری امیر خسرو رح بدست مغولان و مرثیه گفتن او در
۱۳۷	.. .. .	احوال قیدیان
		سلطان معز الدین کیتیک بن سلطان ناصر الدین ابن
۱۵۷	.. .. .	سلطان غیاث الدین بلبن
۱۶۵	.. .. .	سلطان شمس الدین کیکاه
۱۷۰	.. .. .	شهادت میدی سواد
۱۷۲		سلطان علاء الدین خلجی و کدخدائی خضر خان با دولرانی
۲۰۰	.. .. .	ذکر امیر خسرو و میر حسن رحمة الله علیهما
۲۰۲	.. .. .	سلطان شهاب الدین ابن علاء الدین خلجی
۲۰۳		سلطان قطب الدین مبارک شاه بن علاء الدین خلجی
۲۱۳	.. .. .	حکایت فرزدق شاعر
۲۲۱	.. .. .	غیاث الدین تغلقشاه
۲۲۵	.. .. .	سلطان محمد عادل بن تغلق شاه ممدوح بدر چاچ
۲۲۸	.. .. .	ذکر رواج دادن تنگه مس بجای تنگه نقره
۲۴۱	.. .. .	ذکر بدر چاچ و شاهنامه او
ایضا	.. .. .	سلطان فیروز شاه بن ملک رجب

صفحه

	ذکر ملک احمد ولد امیر خسرو رح و دخلهای او
۲۵۵	در کلام متقدمین .. .. .
۲۵۷	سلطان تغلقشاه بن فتح خان بن سلطان فیروز .. .. .
۲۵۸	ابوبکر شاه بن ظفر خان بن فتح خان بن فیروز شاه .. .. .
۲۶۲	سلطان محمد شاه بن فیروز شاه .. .. .
۲۶۳	سلطان علاء الدین سکندر شاه بن محمد شاه بن فیروز شاه .. .. .
۲۶۴	سلطان محمود شاه بن محمد شاه .. .. .
۲۶۹	آمدن امیر تیمور صاحبقران .. .. .
۲۷۷	قاضی ظهیر دهلوی و تصاید او .. .. .
۲۸۴	مصنف عالی خضر خان بن ملک الشرق بن ملک سلیمان .. .. .
۲۸۹	سلطان مبارک شاه بن خضر خان بن ملک سلیمان .. .. .
۳۰۰	سلطان محمد شاه بن فرید خان .. .. .
۳۰۵	سلطان علاء الدین بن محمد شاه بن مبارکشاه .. .. .
۳۰۶	سلطان بهلول بن کالا لودی .. .. .
۳۱۳	سلطان سکندر بن سلطان بهلول ابن کالا .. .. .
۳۱۹	وقوع زلزله عظیم .. .. .
۳۲۳	ذکر برهمن شاعر .. .. .
ایضا	ذکر علمای کبار زمان سلطان سکندر لودی .. .. .
۳۲۵	ذکر جمالی کنبوی دهلوی .. .. .
۳۲۶	سلطان ابراهیم بن سکندر لودی .. .. .
۳۳۱	مطب عظیمت پاپر پادشاه پنجاب هند .. .. .

صفحه	
۳۳۷	ظهیر الدین محمد بابر پادشاه غازی .. .. .
۳۴۱	ذکر شیخ زین خان خوانی .. .. .
۳۴۲	مولانا بقائی .. .. .
ایضا	مولانا شهاب الدین معنائی .. .. .
ایضا	میر جمال الدین محدث .. .. .
۳۴۳	اختراع خط بابری .. .. .
۳۴۴	نصیر الدین محمد همایون پادشاه غازی .. .. .
۳۵۶	شیر خان بن حسن خان سور .. .. .
۳۷۱	حکایت عمرو لیدث .. .. .
۳۷۴	اسلیم شاه بن شیر شاه سور .. .. .
۳۹۱	قصه شاه محمد دهلوی .. .. .
۳۹۴	واقعه شیخ علائی .. .. .
۴۱۶	فیروز شاه بن اسلیم شاه .. .. .
۴۱۷	سلطان محمد عادل عرف عدلی .. .. .
۴۲۸	ذکر وقوع قحط مال .. .. .
۴۳۶	نصیر الدین محمد همایون پادشاه غازی .. .. .
۴۴۱	ولادت جلال الدین محمد اکبر پادشاه .. .. .
۴۴۳	ملاقات همایون پادشاه با شاه طهماسب دارای ایران .. .. .
۴۴۵	تبراً نمودن پادشاه بر صحابه کرام و مورخین شدن از شاه ایران .. .. .
۴۶۹	ذکر مولانا جنوبی بدخشی .. .. .
۴۷۱	شیخ زین الدین ربائی تخلص .. .. .

صفحه

۴۷۲	..	..	..	..	..	..	مولانا نادرى همرقندي
۴۷۵	..	..	..	..	..	..	شيخ ابو الواجد شيرازى فارغى تخلص
۴۷۷	..	..	..	..	..	..	جاهى يتمان بخارى
۴۸۰	..	..	..	..	..	..	حيدرى تونى
۴۸۲	..	..	..	..	..	..	شاه طاهر خواندى
۴۸۷	..	..	..	..	..	..	خواجه ايوب مادر الفهرى

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

SOLAS SUNG PASTA LINDA

AM POINTEY B...

Subject

ای یافته نامها رنم تو رواج • شاهان بدرت چوما بدیشان محتاج
 حالی که رسید صدمت غیرت تو • نی بای بکفش مانده نی فرق بتاج
 جهان پادشاه با این دل بیحاصل که منزل دیو و دد شده سپاس
 توجه سان اندیشم - و با این زبان فرسوده بیده گوه طعمه
 گربه و سگ گشته ستایش تو چگونه سرایم • شعر •

چه زهره خاک مسکین را که توحید خدا گوید
 بدین آلودگی ذات مقدس را ثنا گوید

با علاوه آنکه همیشه اندیشه و سوسه پیشه را درین راه نا آگاه پانی
 جست و جو لنگ است و پیوسته زبان سست بیان را درین بیابان
 بی پایان فضایی گفتگو تنگ • شعر •

آنچه دل داند حدوث است آنچه لب گوید حروف

من بدل چون دانمت یا با زبان چون خوانمت

همان بهتر که قدم قلم از طی این وادی کوتاه داشته و سر تغییر

بگریبان تفکر انفسی و آفاقی فرو کشیده دیده عبودیت بمعرفت صنع
پرکمال و ملک بی نوال تو بکشایم و از تغیر در احوال کایفات پی
بوحده ذات رفیع الدرجات تو برده سویی بعالم توحید و تقریب
بر آرم تا بعین الیقین به بینم بلکه بشناسم که

• شعر •
دوئی زانیست ره بحضرت تو • همه عالم توئی و قدرت تو
وزبان را بزلال درود بران سرور محمد نام عاقبت محمود صاحب
حرف موعود و دیود ^(۳۱) موزون صلی الله علیه و آله و سلم تر دارم
که خلعت تشریف پادشاهی ازلی و ابھی بر قامت همت
او چست و خطابه برینکه مملکت لایزالش ذوالجلالی بدام عالی او
درست است •

شاه عربی که شد جهان مظهر او • سوگند سرش خورد جهان داور او
همسایه حق بود ازان سایه نداشت • تا پا نهد کسی بجای سر او
هزاران هزار آفرین و تحسین بر آل گزین و اصحاب حق بین او باد
خصوصاً خلفای راشدین رضوان الله علیهم اجمعین که برای اعلای
اعلام دین و اعلان کلمه حق ^(۳۲) مبین جانها باخته و سرها فدا ساخته
ساحت ملک شرع را از خار کفر و خاشاک بدعت پاک
گردانیدند •

بعد از حمد الهی و نعمت حضرت رسالت پناهی صلی الله
علیه و آله و صحبه علوة مصونة عن التناهی نموده می آید
که علم تاریخ در حد ذات علمی است شریف و فنی است

لطیف چه سرمایه عبرت ارباب خبرت و مستوجب تجربه اهل دانش و بینش است و اصحاب قصص و سیر از زمان آدم تا این جزو زمان که ما درانیم درین فن توالیف معتبره ساخته و مجلّات مبسوطه پرداخته اند و فضیلت آنرا بدلائل و براهین اثبات نموده و بدین نباید نگریست که قراءت و مطالعه این علم نسبت بجمعی از سست دینان و ارباب شک و شبهه که کوتاه بینان اند باعث انحراف از جاده قویم شریعت غرای محمدی صلی الله علیه و آله وسلم و ولوج و ورود در مناهل مختلفه و مشارب مکدره اهل هوا و بدعت و خذلان گشته و می گردد چه جمعی را که در مبدأ فطرت از دین بی مناسبت واقع شده اند خواندن کلام ازلی که مفتاح سعادات مبین و شفاء و رحمة للعالمین است سبب شقاوت و خسران جاوید گشته - و ان لم یهدوا به فیدقولون هذا افک قدیم تا بتاریخ چه رسد *

• شعر •

چو حسّ سمع از ماخولیا ضایع شود کس را

نیابد بهره از مزمار داودی و الحانش

و ما سخن بآن جماعت داریم که بصفت سلامت طبع وجودت ذهن و شیوه انصاف متصف باشند نه گروهی که نا مقید بشرع و منکر اصل و فرع اند که ایشان قابل این خطاب نیند و داخل زمره اهل اعتبار و اولی الابصار و ارباب الالذباب نه و چگونه منکر علمی

(۲ ن) از خذلان ابدی (۳) در همه نسخه خوانندگان

(۴ ن) اللباب

توان شد علی الاطلاق که یکتا سُبُع از سُبُع المثنائی است که بنیان
 اتقان ایمان و ایقان برانست - وَ كَلَّا نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ
 مَا نُنَبِّئُ بِهِ فُؤَادَكَ - ازان خبر میدهد و جمعی غفیر از علمای حدیث
 و تفسیر مثل امام بخاری و قاضی بیضاوی الی یومنا هذا اشتغال
 بتحریر این علم داپذیر نموده اند و قول و عمل ایشان شرقاً و غرباً
 سند طوایف امم است علی اختلاف طبقاتهم و تفاوت درجاتهم
 بخلاف شرفیه قلیله مبتدعه مخترعه که بشومی تعصب نفس اماره
 و هوای متبع و کوتاه بینی ظاهر و باطن قدم در راهی جرأت نهاده
 تخییط و تخبیط در اخبار صحیحه ماثوره نموده اند و محامل و
 توجیہات و تارویلات و جیبه را ترک داده مجاریات و مشاجرات صحابه
 کرام و تابعین عظام را قیاس بر حال خود کرده بر تناقض و تباعض
 و تذاقض و تکاثر در اموال و اولاد محمول داشتند و داعی ساده
 لوحان هیولانی اعتقاد گشته باضلال و تضایل راهبر مدار البوار
 جهنم شدند • • شعر •

اذا كان الغراب دليل قوم • سیهدیهم سبیل الهالکینا^(۴)
 و اگر دیده کسی بکحل توفیق مکحل و بنور یقین منور باشد
 از هر سانحه که در عالم کون و فساد میگذرد پی بوحدهت صانع قدیم
 ذوالجلال مبرا از وصمت خدرک و منزله از داغ تغیر و انتقال می برد
 و چون نیکو نظر میکنم عالم خود نسخه ایست کهن که نه سردارد
 نه بن - اوزاق این دفتر ابترست - و در هر ورقی فهرست احوال

جمعی از افراد انسانی که زمام حلّ و عقد امور بدست ایشان باز بسته بود مسطور و مقرر است •
• لمؤلفه •

ز احوال شهان گیتی بود شهنامه کهنه
تو دایم از سر عبرت درومی بین و میخوانش
فسون این فسانه خواب خوش می آورد آن را
که سرسامی ست و از سودا دماغ آمد پریشان
ولی بیدار هم می سازد آن کس را که از نخوت
بخواب غفلت افتاد است و بازی داده شیطانش

و چون داعی کافه انام عبد القادر بن ملوک شاه بداونی محی الله اسمہ
عن جراید الاثام در شهر سنه تسع وتسعين و تسعمایة (۱۹۹۹) بر حسب
فرمان قضا جریان قدر نشان حضرت خلیفة الزمان ظلّ الهی
اکبر شاهی از انتخاب تاریخ کشمیر که بحکم دلپذیر آن شاهنشاه
جهان گیر گردون سریر یکی از فضایی بی نظیر هند از زبان هندی
بفارسی ترجمه کرده بود فراغ یافت بموجب الفتی که از صخر سن
تا کبر باین علم داشت و کم زمان بود که بخواندن و نوشتن آن بطرح
و رغبت یا بحسب امر مشغول نبود بارها در خاطر خطور و عبور می
کرد که مجملی از احوال پادشاهان دارالملک دهلی نیز که • ع •
جمله عالم روستایند آن سواد اعظم است

از زمان ابتدای اسلام تا زمان تحریر بطریق اختصار نویسد تا سفینه
باشد مشتمل بر نبدی از احوال هر پادشاهی بطریق اجمال و تذکره
بود برای احباب و تبصره بجهت ارباب الباب و هر چند کتابی
نباشد معول علیه و تصنیفی مشار الیه اما بموجب آنکه گفته اند •

* شعر *

این کهن اوراق گردون گش ز انجم زیور است

کهنه تاریخ بسی شاهان انجم لشکر است

شاید که بز دل مقبله از مطالعه آن واردی از عالم ملکوت و سر
غیب پرتوی اندازد که باعث ترک و تجرید شده دل از محبت
این سرای فانی بردارد و جامع این اوراق را نیز در سرکاری
کند و آرزوی عیب نمی باشد - و چون هر روز غمی روی می نمود
تازه و کلفتی دست می داد بی اندازه و بواعث کم و موانع بسیار
و از حدود سخن و صرف زمان قرار بیگجایی دشوار بود * ع *

هر روز بمنزلی و هر شب جائی

و با این همه برات رزق ما بین زمین و آسمان معلق و خاطر از
جهت فراق اقربا و احبا پریشان مطلق بود آن مدعا در حین
تعویق و تسویق می افتاد تا آنکه یکی از دولتمندان موفق
مرافق و سعادت‌مندان رشید مستر شد که او را با فقیر محبتی تمام و ماز
نیز با او الفتی ما لاکلام دست داده بود خاطر از تحریر تاریخ
نظامی که مجلدیست بزرگ و تمام آن تاریخ تحریر میشود
پرداخته رخت حیات بجانب فردوس اعلی کشید * شعر *

او رفت و رویم ما ز دنبال * آخر همه را همین بود حال

درین زمان که روزگار برخلاف عادت خود مسامحه فرصت گونه
نموده پار از ساعات معوج عمر از دست او دزدیده آمد و آن باعثه

مجدد و آن داعیه موکد گشت و بتقریب آنکه هیچ سابقی نیست
 که برای لاحقی چیزی نگذاشته باشد * * شعر *
 اگر دهقان ته خرمن کند پاک * گذارد حصه گنجشک در خاک
 شمه از احوال بعضی سلاطین صاحب استقلال هند از تاریخ
 مبارک شاهی و نظام التواریخ نظامی که در حکم صبابه ایست
 از تیار و حبابی از دریای زخار انتخاب نموده بدرنویسی کرد و
 چیزی از خود هم اضافه ساخت و غایت اختصار را مرعی
 داشت و از تکلفات در عبارت و استعارت احتراز لازم نمود و نام این
 انموذج منتخب التواریخ نهاده آمد امید که این جمع و تالیف
 نا تمام که غرض از آن ابقای نام فرخنده فرجام پادشاهان اهل اسلام
 است و گذاشتن یادگاری درین سرای مستعار تا سرانجام سبب
 مغفرت مؤلف بشود نه باعث مزید علت * * بیت *

توای بلبل چو بخوامی درین باغ

بهر لحنی نگیری نکته بر زاغ

چون وجه همت بر راست نویسی است اگر بی قصد سهوی و
 لغوی بر زبان قلم و قلم زبان گذرد امید که حق سبحانه تعالی آنرا
 بکرم عمیم قدیم خود در گذارد و به بخشد * * بیت *

به بد گفتن زبان من مگردان * زبان من زبان من مگردان

و چون اول سلاطین اسلام که باعث فتح هندوستان شده اند بعد از
 محمد قاسم عمزاده و داماد خجّاج بن یوسف ثقفی که در سنه ثلاث
 و تسعین (۶۳۱) فتح بلاد سند و ملتان و گجرات کرده و بفرمان ولید
 بن عبد الملک مروانی که بتقریبی از دمشق بوی نوشته طلبیده بود

از بلده اودی پور اربلاک هند روان شده خود را در خام (+) پیچیده در راه جان بحق سپرد و بعد از مرگ امر اسلام در آن دیار انتظام نیافت ناصرالدین سبکتگین و ولدش سلطان محمود غزنوی بود که هر سال به نیت غزا و جهاد در هند می آمد و شهر لاهور در عهد اولاد او پای تخت شد دیگر اسلام انقطاع از آن بلاد نیافت مناسب چنان نمود که ابتدای این تاریخ از آن سلطان عاقبت محمود نماید فهو مسعود الایقضاء و محمود الانتهاء والله خیر الناصرین والمعین *

طبقه اول غزنویه

از سلطان ناصرالدین سبکتگین تا خسرو ملک که پیش از آنکه دهلی فتح شود در هند اسلام آشکارا کرد از سنه سبع و ستین و ثلثمایه (۳۶۷) تا سنه اثنین و ثمانین و خمسمایه (۵۸۲) و مدت دویست و پانزده سال حکومت ایشان بود بدست پانزده نفر *

سلطان ناصرالدین سبکتگین

توک نژادست مملوک الب تگین که غلام امیر منصور بن فوج سامانی بود در سنه سبع و ستین و ثلثمایه (۳۶۷) بعد از وفات ابواسحاق ابن الب تگین باتفاق سپاهی و رعیت در بست بر تخت سلطنت جلوس نموده علم ملک ستانی برافراشت و بغزا و جهاد کمر جت و اجتهاد بسته بطرف هندوستان تاخت

(+) در همه نسخه همچنین نوشته است لیکن (در چرم خام) صحیح باشد *

ورده در سرحد ولایت کوه جود با جیپال که فرمانروای هند بود جنگی عظیم کرده با صلح نمود و بعد از نقض عهد جیپال بار دیگر بالشکر آراسته مقدار یک لک سوز و فیلان کوه پیکر بی شمار قصد محاربه او داشته در نواحی لغانات محاربه قوی کرد و نسیم ظفر بر پرچم امیر ناصرالدین وزیده شکست بر لشکر جیپال رسید او گریخته بهند رفت تا لغانات بقصر ف امیر ناصرالدین آمده خطبه و سکه بنام او رواج یافت و بکوملک امیر نوح بن منصور سامانی رفته در غوراسان و ماورالنهر مصدر فتوحات عظیم گشت - و در شعبان سنهٔ سبع و ثمانین و ثلثمایه (۳۸۷) داعی حق را لبیک اجابت فرمود - مدت حکومت او بیست سال بود .

یمین الدوله سلطان محمود بن ناصرالدین غزنوی

چون سبکتگین در شهر شعبان سنهٔ سبع و ثمانین و ثلثمایه (۳۸۷) در راه غزنین داعی حق را لبیک اجابت گفت پسر خرد اسماعیل را ولی عهد گردانید چون این خبر به محمود که پسر بزرگ سبکتگین بود رسید به برادر عزا نامه نوشت و طلب صلح کرد باین وجه^(۲) که غزنین را اسمعیل بمحمود بدهد و در عوض آن ولایت بلخ بگیرد - اسمعیل قبول نکرد و میان برادران کار به محاربه انجامید و محمود غالب آمد و اسمعیل را بعد از شکست شش ماه در غزنین محاصره داشت بعد ازان نیک خواهان در میان آمده میان

ایشان صلح دادند و اسمعیل آمده محمود را دید و حکومت به
 یمن الدوله محمود قرار گرفت - و میان محمود و منصور بن نوح
 سامانی و برادرش عبد الملک بن نوح منافعت روی داد آخر
 محمود غالب آمد و امرای عبد الملک فائق و بکتوزون نیز مهاربه
 نموده از پیش محمود منهزم شدند و سلطنت تمام خراسان و
 غزنین و حدود هندوستان بر محمود مسلم گشت چون مادرش
 دختر رئیس زابل [یعنی قندهار] بود او را بدین سبب محمود
 زابلی میگویند چنانچه فردوسی میگوید •

• شعر •

خجسته در گه محمود زابلی دریاست

چگونه دریا کانرا کناره پیدا نیست

شدم بدریا غوطه زدم ندیدم در

گناه بخت من است این گناه دریا نیست

و او را با خلیفه بغداد القادر بالله عباسی اول حال مراسلات عنیفه
 واقع شد آخر خلیفه خلعتی فاخر با سائر نفائس و ذخائر روانه
 داشته لقب امین الملک یمن الدوله برای او فرستاد و از غزنین به
 باخ و هرات رفته در سنه سبع و ثمانین و ثلثمایه (۳۸۷) در ضبط آورده
 به غزنین باز برگشته آمد و از آنجا به هندوستان بکرات و مرات غزوات کرد
 و حصاری چند گرفت و عسجدی دران سفر گفت این قصیده را •

چون شاه خسروان سفر سومنات کرد

کردار خویش را علم معجزات کرد

و در شوال سنهٔ احدى و تسعين و ثلاثماية (۳۹۱) از غزنين باز به هندوستان
 با ده هزار سوار آمد و پشاور را فتح کرد - و در آن حدود باز با جيپال
 که با سوار و پياده بسيار و سيصد زنجير فيل در برابر آمده بود معرکه
 کارزار بپايد است و سلطان محمود مظفر گشت و جيپال با پانزده
 نفر از خوبشان و برادران و فرزندان اسير شد و پنج هزار کفار در آن
 معرکه علف تيغ آبدار گشتند - و غذایم بسيار بدست غايران افتاد و
 از انجمله در گردن جيپال حمايل مرواريدی بود که بيک لک و
 هشتاد هزار دينار قيمت آن رسیده و حمايل ديگران نيز برين قیاس -
 و اين فتح در روز شنبه هشتم ماه محرم سنهٔ اثنین و تسعين و
 ثلاثماية (۳۹۲) روی نمود و از آنجا بقلعهٔ تبرهنده که مقر جيپال بود
 رفته آن ولایت را مسخر کرد *

و در محرم سنهٔ ثلاث و تسعين و ثلاثماية (۳۹۳) از غزنين
 بسيستان رفته عزيمت هند نمود و قصد بهاتيه که در نواحی
 ملتان است کرد و بیجی رای راجهٔ آنجا خود را از ترس سياست
 سلطانی به خنجر هلاک ساخت و سرش نزد سلطان آوردند
 و هندو بسيار از شمار افزون به تيغ بيدريغ براه عدم آباد شتافتند و
 دريست و هفتاد فيل بغنيمت گرفت - و دارود بن نصر ملحد حاکم
 ملتان از دست سلطان عاجز شده هر ساله بیست بار بیست هزار
 درم قبول نمود - و در وقت توجه بملتان انندپال بن جيپال در سر
 راه سلطان بمخالفت برخاست و بعد از جنگ فرار نموده بکوهستان
 کشمير رفت و سلطان براه هند بملتان رسید و اين واقعه در سنهٔ
 ست و تسعين و ثلاثماية (۳۹۴) بود *

و در سنهٔ سبع و تسعين و ثلثمائة (۳۹۷) میان او و ایلیخان پادشاه ماورالنهر در بلخ جنگ واقع شد و سلطان محمود ظفر یافت و ایلیخان در سنهٔ ثلث و اربعمائه (۴۰۳) درگذشت *

و در سنهٔ ثمان و تسعين و ثلثمائة (۳۹۸) در ترکستان رفته و از مهم ترکان فراغ یافته سوکپال نبسهٔ راجهٔ سند را که بعد از اسلام از قید ابو علی سیمجوزی خلاص یافته با اهل شرک و ارتداد پیوسته بود تعاقب نموده بدست آورده محبوس ساخت و هم در حبس درگذشت *

و در سنهٔ تسع و تسعين و ثلثمائة (۳۹۹) دیگر بار بهندوستان آمده و با اندپال مذکور جنگ کرده او را شکست داد و با غنیمت بسیار در قلعهٔ بهیم نگر - که الحال به تهانگ بهیم مشهور است - رفته و امان داده مفتوح ساخته خزاین و دفاین را که از زمان بهیم در آنجا مدفون و مخزون بود منصرف شد - و در اوایل سنهٔ اربعمائه (۴۰۰) چند نخت از طلا و نقره بر درگاه خود نصب فرمود و آن اموال بیحد و فیاس در پای تخت خویش ریختن امر کرد تا خلائق آن را بگردند *

و در سنهٔ احدی و اربعمائه (۴۰۱) از غزنین باز قصد ملتان کرده بقیه ولایتی را که مانده بود بتصرف در آورد و اکثری را از قرامطه و ملاحدهٔ آنجا بقتل رسانید و بقیهٔ السیف را در قلعه فرستاد تا همانجا مردند و داود بن نصر ملحد حاکم ملتان را بغزنین برده در قلعهٔ غوری محبوس داشت تا همانجا جان داد *

و در سنهٔ اثنین و اربعمائه (۴۰۲) متوجه تهانیسر شد و جیهال

پسر جیپال سابق پنجاه فیل با امول و نفایس پیشکش قبول کرده سلطان از سراو را نشد و پیشکش او بمعرض قبول نیفتاد و تهانیسرا خالی دید و غارت کرد و بتخانها را ویران ساخت و بتی را که مشهور بچکر سوم بود و هندوان از برای او خراب بودند بغزنین برداشته بود و بر درگاه نهاده پی سپر خلائق ساخت *

و در سنه ثلث و اربعمایه (۴۰۳) غرچستان را فتح نمود و همدین سال رسولی از عزیز مصر آمد و سلطان چون شنید که او باطنی مذهب است او را تشهیر کرده اخراج فرمود *

و در سنه اربع و اربعمایه (۴۰۴) لشکر بر شهر نندنه که در کوه بال نانه است کشید و جیپال ثانی جمعی را بمحافظت آن قلعه گماشته خود بدره کشمیر در آمد و سلطان آن قلعه را باصان گرفته و ساریغ کوتوال را بجهت حراست آن گذاشته تعاقب جیپال نمود و غنایم بسیار آن کرهستان بدست آورده و کفار بسیار به تیغ جهاد گذرانیده بقیه را بشرف اسلام رسانید و جمعی را باسیری گرفته بغزنین رفت *

و در سنه ست و اربعمایه (۴۰۶) بتسخیر کشمیر روی نهاده حصار لوهرکوت را [که قلعه بود بسیار رفیع] محاصره کرد و از جهت شدت برف و باران و کومک کشمیریان ترک آن قلعه نموده بغزنین بازگشت و درین سال همشیره خود را بابوالعباس ابن مامون خوارزمشاه عقد بسته بخوارزم فرستاد *

و در سنهٔ سبع و اربعمائه (۴۰۷) جمعی از اوباش خوارزمشاه را کشتند و سلطان از غزنین به بلخ و از آنجا بخوارزم روی نهاد و جنگی عظیم در میان لشکریان او و خمارتاش سپهسالار خوارزم افتاد و سپاه سلطان ظفر یافت و سلطان محمود التونتاش را بحکومت آن ولایت نصب کرد و خطاب خوارزمشاهی باو ارزانی داشته و قاتلان خوارزمشاه را بقصاص رسانیده و انتظام آن مهام داده بازگشت •

و در سنهٔ تسع و اربعمائه (۴۰۹) بعزم تسخیر ولایت قنوج روانه شد و از هفت آب هولناک هند گذشته چون بسرحد قنوج رسید کوره نام حاکم آنجا اطاعت نمود و امان خواسته پیشکش داد و از آنجا بقلعهٔ برنه رسید و حاکم آنجا بروت نام قلعه را بخویشان سپرده خود را بگوشه کشید و اهل قلعه تاب مقاومت نیاورده یک لک و پنجاه هزار روپیه و سی زنجیر فیل پیشکش گذرانیده امان یافتند - و از آنجا بقلعهٔ مهان بر کنارهٔ آب جون رفته و کلچندر نام حاکم آنجا فیل سوار خواست که از آب گذشته فرار نماید درین اثنا لشکریان سلطان رسیدند و او خود را بزخم خنجر هلاک ساخته •

• ع •

رفت بدوزخ هم از آن راه آب

• شعر •

زیستن چون بگام خصم بود • مرغان از زیستن بسی بهتر
و قلعهٔ قنوج مفتوح گشته هشتاد و پنج فیل و غنیمت بی نهایت
بدست غازیان افتاد •

و از آنجا بشهر متهره که معبد کفار و مولد کشتن بن باسادیوا

که هندوان او را بخدائی می پرستند و بتخانها بیحد و شمار دران است و کان کفر است آمده آن شهر را بی جنگ و جدال گرفت و پایمال ساخت - و اموال و غنایم وافر بدست اهل اسلام آمد از آن جمله یک بت زرین را بفرموده سلطان شکستند که وزن او نود و هشت هزار و سیصد مثقال زر پخته بود - و یک پاره یاقوت کحلی که وزن آن چهارصد و پنجاه مثقال بود - و فیلی عظیم کوه پیکر مشهور از راجه گویند چند نام از راجه های هندوستان که سلطان آنرا بازرو میخواست که بخرد و میسر نمی شد از قضا شبی در وقت مراجعت بسرپرده سلطان بی فیلبان سرزده درآمد و سلطان از گرفتن آن خوشحالی بسیار اظهار نمود و آن را خداداد نام کرد چون بغزنین رسید شمار آن غنایم بیست و اند بار هزار^(۲) و پنجاه و سه هزار درم بود و سیصد و پنجاه و اند فیل بود •

در سنه عشر و اربعمائه (۴۱۰) باز متوجه هندوستان شد و باندا نام راجه کالنجیر^(۳) که سی و شش هزار سوار و صد و چهل و پنج هزار پیاده و شش صد و چهل زنجیر فیل داشت و راجه قنوج را بتقریب اطاعت سلطان بقتل رسانیده بود و بمدد جیپال نیز که چند مرتبه از پیش سلطان گریخته رسیده بود در کنار آب جون مقابله و مقاتله نمود و غلامان سلطانی بتاخت رفته بودند شهر را خالی یافتند و غارت کردند و خونی عظیم در خاطر نندا راه یافته تمام اسباب و آلات را بجای گذاشته

(۲) ن - هزار هزار درم و پنجاه و سه هزار بوده (۳) دریلک نسخه